

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Našim naročnikom!

Pri ekspediciji 13. številke se je zgodila ne-ljuba pomota, ki jo je zakrivila odprava lista in ne uredništvo ali upravništvo. Priložile so se poštne položnice vsem naročnikom, ne samo onim, ki v resnici še dolgujejo naročnino. Oni, ki so že plačali naročnino, naj blagovolijo oprostiti to pomoto; oni pa, ki so še na dolgu, naj denar takoj odpošljejo, tako da sploh ne bo treba nikakega opomina več. — Na posamezna vprašanja glede naročnine nismo v stanju odgovorjati, ker bi dalo to preveč dela, zato naj se cenjeni gg. naročniki zadovolje s tem pojasnilom. Kdor pa je vsled opomina dvakrat plačal, se mu všteje za prihodnje leto.

Občinske revizije.

Večinoma vsem našim čitateljem bo znano že iz časniških poročil, da je sklenil deželni odbor kranjski izvrševati po svojih uradnikih redne občinske revizije.

Ker je ta brezdvomno umestni in prepotrebni sklep, ki mu bo pritrnil vsak razumen človek, — vzdignil nekoliko prahu, naj pojasnimo zadevo našim županstvom — kot edino prizadetim — tudi na tem mestu, ker se nam zdi, da smo mi v prvi vrsti poklicani pisati o tem predmetu.

Po celem kulturnem svetu, koder funkcionira uradni sistem, so uvedene revizije podrejenih uradov od strani višjih. — Nadzorujejo se politična oblastva nižjih instanc, nadzorujejo in revidirajo se davčni uradi, nadzorujejo sodišča i. t. d. — Saj stoji tudi najvišja državna instanca — centralna vlada — glede državnega gospodarstva pod nadzorstvom — predvsem državnega zbora; najvišja

avtonomna oblast — deželni odbor — stoji pod nadzorstvom deželnega zbora i. t. d.

No — in občina —, ki navadno nima toliko sposobnih uradniških moči, da bi mogla povsem točno izvrševati razne komplicirane posle, — bi pa ne potrebovala nikakih revizij, nikakega nadzorovanja?! Ona občina, ki gospodari z občinskim premoženjem, z denarjem davkoplačevalcev.

Avtonomija občin se z revizijami prav nič ne omeji, ker hoče deželni odbor le, da se odpravijo morebitne nerednosti, a nič drugega.

Že doslej izvršene revizije v manjšem obsegu so jasno dokazale občutno potrebo rednih revizij osobito z ozirom na denarno gospodarstvo.

Da mora v tem pogledu vladati vsepovsod popolen red — kdo bi temu ugovarjal? Naše mnenje je, naj občine — namesto da se boje revizije in je zato ne žele — raje prosijo za-njo, kar se je že večkrat zgodilo. Saj pridejo po reviziji z uradovanjem zopet v pravi tir in prepričani smo, da je bil vsak vesten in dovteten župan, ki mu je kaj na svoji časti, revizije samo vesel in zadovoljen ž njo, pa bodisi ta ali oni!

Večkrat smo že dejali, da je uradovanje pri naših županstvih še zelo zelo v povojih, neurejeno, ponekod tudi malomarno ali celo zanikrno. Zato smatramo občinske revizije kot jako primerno pot do izobrazbe naših županov, da bo Kranjska prišla vendar enkrat tudi glede občinskih uradov za korak naprej, kajti dosedaj smo — roko na srce — bolj odzad! In tu moramo konstatirati: izjem ne delajo ne ene ne druge občine. Ponekod so zanemarjene ene kot druge, — ponekod ravno tako zopet urejene.

Mi vemo, da ima deželni odbor najboljšo voljo in resen namen, spraviti v se občine na ono

stopinjo dovršenosti v vsem uradnem poslovanju, ki se v danih razmerah sploh doseči dá.

Nesmisel je torej, če meni kdo, da se mu bo godila z revizijo kaka krivica. Sploh pa, — če je pri občinah red — čemu bi bile revizije neljube?

Samoobsebi je umevno, da se ne bodo delale nikake izjeme; in tako je tudi pravilno. Kjer bo kaj nezdravega — se bo odpravilo. Županstvom pa priporočamo samo: glejte, da bodete imela red zlasti pri gospodarstvu z občinskim premoženjem.

V takih občinskih uradih, kjer bo vladal red, bode tudi revizija kratka, če pa reda ne bo, ampak vse navskriž — seveda, potem se bo cela zadeva zavlekla.

Ampak v tem slučaju bo prišla v poštev tudi finančna stran: plačilo troškov. — Uo § 92. občinskega reda ima namreč deželni odbor pravico pošiljati komisije na troške onega, ki bi se protivil izvrševati ukaze, ki bi torej ne hotel storiti tega, kar se zahteva osobito glede denarnega poslovanja. — Čim večji nered — tem dalje časa bo trebalo komisije in tem višji bi bili torej tudi troški. — Sicer pa bodo ti za občine z ozirom na to, da se bo izvrševala revizija praviloma le na tri leta, jako nizki in z ozirom na marsiktere druge izdatke, ki niti toliko potrebni niso — uprav malenkostni.

Slovenski župani! Napravite vzoren red in uvedite točnost v občinskih uradih — in občinske revizije bodo za Vas le prijetna zabava in prijateljski razgovori!

Domovinski zakon iz leta 1896. in tujci.

Važno razsodbo je izdalo nedavno ces. kr. upravno sodišče glede pridobivanja domovinske pravice tujcev, ki bivajo v tostranski državni polovici določeno 10letno dobo, če si pridobe avstrijsko državljanstvo.

Znano je, da mora imeti v prvi vrsti, kdor si hoče pridobiti avstrijsko državljanstvo, zagotovilo kake občine v dunajskem državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel, da je pripravljena sprejeti ga v svojo domovinsko zvezo, — ne da bi bil pri tem ravnó vezan na stalno bivališče v dotični občini, ampak stanuje lahko tudi drugod.

Predmetna razsodba upravnega sodišča pa je važna vsled tega, ker prizna dotični občini, ki je dala tujcu zagotovilo sprejema v svojo domovinsko zvezo — pravico zahtevati, da ga sprejme v svojo zvezo ona občina, v kateri je bival deset let, in sicer če si je tudi šele medtem pridobil avstrijsko državljanstvo.

Doslej se je namreč tolmačil § 2. domovinskega zakona iz leta 1896. tako, da mora vsakdo bivati 10 let kot avstrijski državljan

v dotični občini; ta praksa pa odslej vsled najnovejše judikature upravnega sodišča odpade.

Da pojasnimo stvar natančneje, navedemo dotični slučaj, o katerem so pisali sicer že tudi razni drugi listi in časopisi. — Neki J. T. — popred ogrski državljan — je dosegel avstrijsko državljanstvo, ker mu je zagotovila občina Gösting pri Gradcu sprejem v občinsko zvezo. Avstrijsko državljanstvo je dosegel 7. februarja 1902, 22. junija 1907 pa je doteklo ravno 10 let, odkar je J. T. bival stalno v Gradcu.

Občina Gösting se je zato obrnila na mestni svet v Gradcu, da bi sprejela graška mestna občina J. T. v svojo domovinsko zvezo. Mestni svet pa je zavrnil to prošnjo; ravnó tako je zavrnilo tudi namestništvo tozadevno pritožbo, — češ, da mora bivati vsak kot avstrijski državljan v dotični občini.

Proti tema odločbama se je pritožila občina Gösting na notranje ministerstvo, ki je ugodilo pritožbi, a proti ministerski odločbi se je pritožila zopet graška mestna občina na upravno sodišče, ki pa je končno razsodilo v tem smislu, kot smo prej navedli.

Če še enkrat ponovimo ob kratkem vsebino razsodbe, sledi:

1. Ni potreba, da bi bil kdo avstrijski državljan celih 10 let, da bi zadobil domovinstvo;

2. tudi ni prisiljena sprejeti ga v domovinsko zvezo dotična občina, ki mu je obljubila domovinsko pravico, če je ves čas bival v drugi občini.

Priporočamo osobito našim županstvom ob državni meji, da si dobro zapomnijo to razsodbo upravnega sodišča.

O bankah in bančni politiki.

Spisal Rudolf Šega.

(Nadaljevanje.)

Te posebne razmere, zamenjava industrijskih produktov za poljedeljske pridelke, so ustvarile mogočen skupen interes, ki bi lahko desetletja tvoril temelj skupne in enotne gospodarske politike. Po političnih krizah l. 1896. in l. 1899. je postala misel samostojnega ogrskega gospodarstva onkraj Litve vedno močnejša. Porodil se je neomerkantilizem, ki hoče na vsak način izpodriniti uvoz avstrijskih fabrikatov.

Industrijski politiki kot taki ne moremo ugovarjati. Če bi bila v soglasju z avstrijsko, bi imela prav lahko trajne uspehe. Za samostojno industrijo, ki naj bi Ogrsko z vsem preskrbovala, je pa to konzumno ozemlje premajhno. Tudi industrijske države kakor Nemčija in Anglija uvažajo velike množine fabrikatov. In ravnó ta ogrska industrijska politika bo povzročila, da bo edini

specializirani veliki obrt, katerega ima Ogrska, namreč mlevska industrija, v doglednem času začela hirati. Kajti če bi pospeševanje ogrske industrije faktično onemogočilo avstrijski uvoz v Ogrsko, tedaj bi moral biti prvi odgovor Avstrije ta, da zagotovi mletje žita lastni deželi.

Sedanje stremljenje na Ogrskem skuša agrarno deželo izpremeniti v industrijsko in se trudi, njen gospodarski temeljni značaj v nasprotju z naravnimi pogoji popolnoma izpremeniti. Ker je skupna banka vedno naraščajoči medsebojni promet zelo olajševala, tedaj se je konečno politika samostojnosti polastila tudi avstro-ogrskemu banku. Če prav ne more nihče trditi, da skupna banka ni zadostno upoštevala ogrskih interesov, vendar smatrajo program samostojnosti za nepopoln, če ne vsebuje tudi ločitve avstro-ogrskemu banku.

Bančni privilegij izgubi dne 31. dec. 1910. svojo veljavo. Ker na Ogrskem nočejo naenkrat izpeljati gospodarske samostojnosti, hočejo, naj se banka loči l. 1911., carinski okoliš pa 1918.

Kakor sem že omenil so l. 1878. izpremenili nacionalno banko, ki je bila skozinskozi avstrijski zavod s filialkami na Ogrskem, v dualistično avstro-ogrsko banko.

Bolj dalekosežne so bile izpremembe l. 1899. Političnemu uplivu Ogrske se je posrečilo izpremeniti dualistični zavod v paritetičnega. V generalnem svetu mora imeti polovico članov ogrsko državljanstvo in guverner je enkrat Avstrijec, enkrat Oger. Delokrog obeh direktij se je bistveno povečal. Čeprav se je s tem le normiralo, kar je faktično že obstajalo, vendar so pa te izpremembe principiarno velikega pomena. Obe direktiji ste dobili izključno pravico samostojno odmerjati in nadzirati kredite. Generalni svet se je v svoji sestavi temeljito izpremenil. Obstojata iz dvajsetih članov obeh direktij. Razventega imajo obojestranski vladni organi dalekosežne pravice, ki dajejo banki skoraj bolj značaj kartelirane državnemu banku. Misel za kartelirano banko je izprožil ministerski predsednik baron Banffy.

Direkciji, ki ste pri dovoljevanju kredita avtonomni in ki ste združeni v skupno bankovnico, delujeta v ozemljih z bistveno drugačnimi gospodarskimi pogoji. Skupnost bankovca in obrestne mere zahteva, da se zmeša heterogeni menični in lombardni material, da more služiti kot enotno bančno pokritje. Plačilni promet med obema državama se v skupnem plačilnem okolišju regulira s skupnim denarjem, tako da se za monarhijo na inozemskih trgih notira le ena deviza in kurz. Kar je torej še bančno-tehniško skupnega, je minimum: bankovec, obrestna mera in menični kurz. Tu namreč uživa Ogrska avstrijsko gospodarsko moč. Avstrija stvarja nižjo obrestno mero

in zajamčuje pokritje bankovcev kakor tudi pariteto meničnih kurzov.

Skupnost denarstva združuje Avstriji obrestno mero. Ogrska zmanjšuje tudi gibljivost bančnega portfeja. Ogrske menice dospe poprečno v 49 dneh, avstrijske v 31 dneh, skupni menični material pa poprečno v 40 dneh. Tedaj se ogrski portfej zboljša od 49 dnij na 40 dnij, kar znači za Avstrijo ravnotako veliko zmanjšanje likviditete.

Ogrska se poslužuje nerazmerno več bančnega kapitala nego Avstrija. Delež Ogrske pri eskontu se je prav posebno v zadnjih letih zelo zvečal. Do zdaj uživa le Ogrska vse prednosti urejenega bankovništva, ne da bi mogla prispevati k temu večji bančni kapital. Če se pa ustanovi samostojna banka, se bo moral ta bančni kapital vzeti iz drugih naložb.

Važne prednosti uživa onostranska državna polovica tudi iz lombardnega kredita. Prav posebno v časih internacionalnih kreditnih kriz, ko inozemstvo vrača ogrske vrednostne papirje. V takih slučajih morejo budapeštanski emisijski zavodi svoje papirje lombardirati pri avstro-ogrski banki in prebole na ta način kritično dobo brez škode.

Največja ugodnost pa, katero ima Ogrska od skupne banke, temelji na enotnosti plačilnega okoliša. Plačilna bilanca Ogrske je napram Avstriji s 305 milj. kron pasivna. Ta pasivni saldo poravna Ogrska, kolikor se tiče plačilne skupnosti, ne z zlatom ali s kakim temu enakovrednim mednarodnim plačilnim sredstvom, temveč z bankovci, torej v valuti, katero Avstrija zajamčuje. Pri ločitvi banke se loči tudi plačilna skupnost, med Avstrijo in Ogrsko bi nastala denarnotehnična meja, med Dunajem in Budimpešto menični kurz. Ogrska banka bi morala potem sama skrbeti, da obdrži njena valuta svojo vrednost. To bi bilo za ogrsko banko precej težje nego za skupno banko. Kajti zdaj se največji del ogrskega pasiva uredi v plačilni skupnosti — torej ne upliva direktno na menične kurze. Pasiva Ogrske napram carinskemu inozemstvu pa sploh ni ali ga pa avstrijski aktivum paralizira. S tem je pa dan pogoj, da se zavaruje valuta napram inozemstvu. Če se pa skupnost valute loči, nastala bi med obema državama denarnotehnična meja, in Ogrska bi morala svoj pasivum pokriti edinole z mednarodno vrednimi vrednostmi — če bi ne mogla svojih dolgov prolongirati in obresti starih dolgov z novimi plačati.

Konečno more Ogrska vsled obstoječega razmerja v Avstriji pokriti flatantni dolg, predvsem potom meničnega eskonta, katerega ceni Barta, generalni ravnatelj agrarne in rentne banke, na 600 do 900 milj. kron. Ta obratni kapital dobiva Ogrska brez nevarnosti hipnih restrikcij, kar bi se pa izpre-

menilo, če bi imela avstrijska banka svojo posebno politiko z ozirom na obrestno mero in devize.

Čeprav izravna Ogrska v bistvu pasivni saldo svoje bilance v medsebojnem prometu monarhije in ima ta brezdvomno aktivno plačilno bilanco, je stremljenja avstro-ogrške banke, ohraniti pariteto, vendar je zelo otežkočena vsled ogrske kreditne politike, in sicer prav posebno v tistih momentih, v katerih se ima banka že itak vsled kritičnih momentov na mednarodnem trgu boriti s težkočami. V takih časih dohajajo nazaj v inozemstvu placirani ogrski vrednostni papirji, za katere mora monarhija valuto remitirati. Vsled tega stopajo menični kurzi. Če bi avstro-ogrška banka začela obligatorično plačevati v gotovini, bi se v takih slučajih izvažalo zlato. (Ker pa zavod ne plačuje obligatorično v gotovini, da se s tem zavaruje zoper nevarnosti arbitraže, se poslužuje drugih sredstev, da ugotovi mimogredočemu večjemu popraševanju po inozemskih plačilnih sredstvih, ne da bi bila pri tem v nevarnosti pariteta vrednote).

Banka izpolnjuje svojo nalogo v varstvo vrednote s kombinirano devizno in diskontno politiko. Ker se je pri ogrski bančni enketi l. 1908. izreklo tudi mnenje, da bo tudi samostojna ogrska banka lahko vodila to politiko z uspehom, ogledimo si nekoliko pogoje devizne politike.

Bistvo devizne politike obstoja v tem, da banka v izpolnjevanju svoje javne funkcije skuša zadoščati potrebam občinstva z ozirom na mednarodni trg, t. j. da more občinstvo vsaki čas pod najugodnejšimi pogoji kupovati in prodajati devize in valute celega sveta. Da to omogoči, mora uplivati na ta način na devizne kurze, da skuša zabraniti njih pogosto in močno izpreminjevanje kakor tudi stopnjevanje nad pariteto. V zvezi s tem poizkuša obrestno mero po možnosti stabilizirati.

Pr ed p o g o j, da se more poseči v razvoj meničnih kurzov, je aktivna plačilna bilanca. Banka se bo kar najbolj trudila, da izravna izpreminjevanje, ki nastaja pri poravnavanju terjatev med tu- in inozemstvom v teku enega leta ali pa tudi v teku večih let. To poslednjo nalogo izpolnjuje s tem, da zbira v ugodnih časih, tako n. pr. za časa dobre žetve, v inozemstvu aktiva, katera v bodoče lahko oddaja, s čemur onemogočuje pritisk na devizne kurze.

Legitimni potrebi trgovine po inozemskih plačilnih sredstvih skuša banka vedno zadostiti. Prav lahko onemogoči, da se ji z arbitražo odvaja zlato, in sicer na ta način, da — kakor hitro se taka stremljenja pojavijo — preneha s plačevanjem v zlatu. Te naredbe pa faktično ni treba, ker se bo opustil naskok z arbitražo na zlati zaklad v prepričanju, da bo brezuspešen. Tudi pri krizah se bo banka bolj vzdrževala plačil v zlatu. Taka devizna politika v zvezi z diskontno politiko omo-

gočuje, doseči namen obligatoričnega plačevanja v gotovini s samo fakultativnim plačevanjem ter se tako izogniti nevarnostim obligatoričnega plačevanja v gotovini.

Da pa more banka te za vso valutno politiko izvanredno važne naloge izpolnjevati, mora stati na stališču največjega trgovca. Da to doseže, je treba da dobi v prvi vrsti v svoje roke vladne kupčije z zlatom v obeh državnih polovicah; kajti te imajo v obliki carinskih plačil in iz železniškega, poštne in brzojavne prometa velike dohodke v zlatu, na drugi strani so pa zopet obvezane k velikim plačilom v zlatu, posebno k plačevanju kuponov, kakih 100—150 milj. kron na leto. Navzlic nasprotovanju privatnih bank se je vendarle posrečilo avstro-ogrski banki l. 1901. dobiti od obeh vlad njih kupčije z zlatom v svoje roke. Obenem se je pa banka tudi trudila, da koncentrira v svojih rokah tudi kupčijo s komercialnimi divizami in valutami. Ker nimamo še obligatoričnega plačevanja v gotovini, je vsaka konkurenca skoraj izključena. Banka je za komercialne potrebe potrebna inozemska plačilna sredstva vedno po možnosti dajala na razpolaganje in je tem komercialnim potrebam tudi v drugem oziru rada ugodila. Na ta način se je avstro-ogrski banki tudi faktično posrečilo, da je mednarodni plačilni promet monarhije večjidel pri sebi združila. Tako je mogla v kar največjem obsegu vršiti plačilne kompenzacije in tako prevzeti funkcijo internacionalnega izravnavajočega zavoda. Da more banka vse te naloge izpolnjevati, je svoje tehnične naprave temeljito reformirala.

Čeprav se vrše devizni posli v javnem interesu, so vendar za banko dobičkanosni. To pa iz tega vzroka, ker more kupovati devize za bankovce, torej brez izgube obrest. Čeprav se ji je posrečilo odvzeti privatnim zavodom velik del deviznih kupčij, mora vendar vedno računati z njihovo konkurenco. Devizna in eskontna politika avstro-ogrške banke je bila v poslednjih letih popolnoma ugodna in je predvsem v krizi l. 1907. mnogo koristila avstrijskemu in ogrskemu gospodarstvu. Da se je omogočilo stabiliziranje nizke obrestne mere in miren razvoj deviznih kurzov pri le fakultativnem plačevanju v gotovini, to je edino zasluga avstro-ogrške banke.

Samostojna ogrska banka bi mogla pa le tedaj tako politiko uspešno voditi, če bi imela aktivno plačilno bilanco in če bi zadostno obvladovala devizni in valutni trg.

(Dalje sledi.)

Iz pravnega življenja.

Iz g o n i z o b č i n e. — V neki moravski občini se je pripetil slučaj, da je nekdo namenoma

prestavil mejnike s svojega sveta na sosedov svet. Posledica tega dejanja je bilo kazensko sodno postopanje proti njemu in obsodba storilca. Na podlagi te obsodbe je bil dotičnik izgnan iz občinskega ozemlja.

Iztirani se je pritožil instančnim potom proti sklepu občinskega odbora na notranje ministerstvo, ki je razsodilo, da je vsled dejanja in kazensko-sodne obsodbe z ozirom na način dejanja pritožnikovo življenje o m a d e ž e v a n o.

Upravno sodišče je smatralo izvajanje izpodbijane ministerske odločbe kot dokazano. Kajti hudodelstvo goljufije spada gotovo med kaznjiva dejanja, storjena iz dobičkarije. — Tudi v § 199., e) kazenskega zakona označena vrsta goljufije — namenoma izvršeno prestavljanje mejnikov — ima namen, na nepošten način se obogatiti na troške sosedove. — To okolnost je izrazilo tudi sodišče v Znojmu, ko je v temeljevalo svojo sodbo in je smatralo kot dognano, da obtoženec v konkretnem slučaju ni prestavil mejnika — kot se je opravičeval, da doseže svojo dozdevno pravico s samopomočjo, ampak ga je prestavil na zvijačen način. Da pa tako dejanje, ki je bilo povod kazenski obsodbi in ki stremi za tem, skrivoma razširiti svoje zemljišče na škodo sosedu, torej njemu lastno zemljišče ali posest izmakniti, izzove v javnem mnenju onečašujočo grajo, — v temeljuje torej izgubo dosedanje neomadeževanosti storilčeve in v vsem obsegu pravico občine do iztiranja — zato ni treba nikakega nadaljnega dokaza. — (Op. — Iz navedenega sledi, da se je postavilo upravno sodišče na to stališče, da se sme iz občine iztirati tudi občana-domačina, dočim je v drugem slučaju razsodilo, da se sme iztirati le nedomačin. — V vsakem slučaju iztiranja treba je pač, da razsojajo prizivna upravna oblastva).

P o b o t n i c e, ki se izdadó krajnemu šolskemu svetu o prejetih zneskih za pouk v veronauku so po tarifni postavki 48 e pristojbinskega zakona kolka proste.

Zahteva občine, da prevzame oskrbne troške prisiljenca deželni zaklad oziroma zaklad prisilne delavnice —, je nedopustna. — (Upr. sod. št. 16/1908).

Organi avtonomne uprave v zadevah, v kterih posredujejo ne kot stranke, ampak kot administrativno oblastvo, niso upravičeni do pritožbe proti odločbam nadrejenih (predpostavljenih) organov avtonomne uprave v strankinih zadevah. — (Upr. sod. št. 17).

Glede vprašanja, če se kaka obstoječa pot smatra kot javna, imajo pravico odločevati in glede neoviranega vzdrževanja za javen promet izdajati potrebne odredbe — imajo pravico le upravna oblastva. (Upr. sod. št. 66).

Vprašanja in odgovori.

188. V č. g o s p. J. N. v D.

V p r a š a n j e:

Pri našem župnišču se je lansko jesen prekrila streha in se popravila strešna okna. Po nerodnosti so delavci napravili precejšno škodo pod okni v podstrešji; odpadel je namreč pod okni velik del ometa. Ker se podjetnik brani popraviti škodo zastoj — vprašam: Ali je dolžan popraviti, kar je naredil škode, ali naj mu farne občine plačajo še posebej?

O d g o v o r:

Vprašanje je popolnoma pravnega značaja, odločitev pa v slučaju pravde prepuščena sodniku, zato je odgovor za nas jako težaven, vsaj pozitiven odgovor. — Mi Vam moremo le priporočati, da skušate doseči sporazum s podjetnikom izlepa, posebno če so njegovi delavci po nerodnosti naredili škodo. — Če je podjetnik kulanten, se ne bode protivil popraviti škodo.

189. G o s p o d K. K. o b č. t a j. v P.

V p r a š a n j e:

Ali so s sklepom deželnega zbora kranjskega z dne 10. oktobra 1909 odpravljene premije za pokončavanje zveri še v veljavi ali ne? Tu je pred nekaj časom ustrelil lovec volka, a pri okrajnem glavarstvu mi tega niso vedeli povedati.

O d g o v o r:

Deželni zbor je v navedeni seji sklenil, da se premije za pokončavanje divjih zveri nič več ne izplačujejo. V ravno tej seji pa je storil deželni zbor sklep (po izpreminjalnem predlogu dr. Šusteršičevem), da se dovoli kredit 4000 K za pokončavanje s t r u p e n i h k a č i n d r u g i h š k o d l j i v k. — Iz tega kredita se bodejo nakazali v to svrhu primerni zneski občinam, ker se deželni odbor sam ne more pečati z delitvijo.

190. Ž u p a n s t v o o b č i n e L.

V p r a š a n j e:

Županstvo dobiva neprestano od davčnega referata pri okrajnem glavarstvu naročila in vprašanja glede raznih strank in njihovih razmer, plačevanja obresti, posojil t. t. d. — Ali je županstvo po zakonu vezano, vršiti poizvedovanja, koliko je kdo plačal obresti, koliko je kdo prodal smrek in za kako ceno, koliko je imel troškov, koliko dobička i. t. d.?

O d g o v o r:

Zakon z dne 25. oktobra 1896 drž. zak. št. 220 o direktnih osebnih davkih daje davčnim oblastvom pravico, zahtevati tozadevne podatke tudi od županstev; § 270. tega zakona določa: »Vsa javna oblastva in uradi v številni deželna-, okrajna- in občinska oblastva in urade, morajo davčna oblastva in komisije vspešno podpirati in jim podajati s podviganjem potrebna izvestja v svrhu izvršbe tega zakona, v kolikor tega ne ovirajo posebna določila ali posebno važni službeni oziri«. — Seveda to delo za županstva ni ravno prijetno, ampak zakon je tu — in davčna oblastva imajo pravico zahtevati pojasnil in podatkov od njih. Upirati se ni mogoče, akoravno bi davčna oblastva mnogokrat lahko dobila tudi na drug način potrebne podatke.

191. G o s p o d M. F. v Z.

V p r a š a n j e:

Jaz in moj sovaščan sva podedovala njivo, katero sta kupila najina očeta in jo potem delila. Konec moje polovice je poljska pot. Sadili so se le taki poljski pridelki, ki so dozorevali istočasno, da je mogel moj mejaš izvažati svoje pridelke po moji polovici potem, ko so bili moj

pospravljeni. — Letos pa je zasejal lucerno (deteljo), ki jo bo večkrat moral kositi in izvažati. Ker jaz nisem mogel enako obsejati svojega dela — prosim pojasnila: ali mu morem ubraniti vožnjo, oziroma ali ima moj mejaš pravico do vožnje po moji letini?

O d g o v o r :

Tudi ta stvar je zasebno-pravnega značaja. — S sedom sta se sporekla — kaj ne? In mi naj pa damo pravico Vam! Stavimo, da je tako. Toda mi ne vemo, kdo ima prav. Če imata kako pogodbo ali pa obvezen dogovor, potem se morate držati tega ali pa se pravčasno sporazumeti. — Dalje ne vemo, koliko časa je smel Vaš mejaš uporabljati gori imenovano pot. — Na eni strani ne gre, da bi vozil čez Vaš obdelani del njive in Vam kvaril pridelek, na drugi strani pa lahko zahteva izvoz na podlagi pogodbe — ali pa — če ni res nobene druge poti — zasilno pot. Najložje se poravnata sama s seboj; ali pa: eden izmed vaju naj odkupi drugi del, pa ne bo več nesporazumljena. — Pri takih vprašanjih — zlasti če ne poznamo razmer natančneje — je za nas stališče jako težavno.

192. Mestno županstvo v L.

Vprašanje:

Občina L. namerava v mestu L. nastaviti vpokoje-nega duhovnika, ker spada sedaj v faro St. t. — Na roko gre občini tudi tamošnji župni upravitelj. Stanovanje in vse kar je treba, ima občina pri rokah. — Ne vemo pa, kako bi se uredila stalna plača duhovnikova; zato prosimo pojasnila: Jeli kompetenten sklepati v tej zadevi občinski odbor — oziroma določiti, koliko bi moral prispevati vsak posestnik? Ali bi se ga moglo prisiliti k plačilu, ako bi se kdo branil? Naše mnenje je, da bi prispevali posestniki po velikosti posestev.

O d g o v o r :

Najbolje bode, da se dogovorite s prizadetimi posestniki glede denarnih prispevkov in naredite pogodbo na eni strani med dotičnim duhovnikom in na drugi strani med posestniki, s katero (pogodbo) se obe stranki zavezujeta zase in za svoje naslednike, da jo bodeta izpolnjevali. Potem se ne bode mogel nikdo upirati plačilu, ker se bo to moglo izterjati na podlagi pogodbe.

Nikake ovire tudi ni, da bi ne mogel o tem sklepati občinski odbor in določiti višino prispevkov, toda sklep bi bil veljaven šele potem, ko se razglasi, če se v postavni prizivni dobi nikdo ne pritoži. — Seveda je najenostavnejše, pa tudi najpravičnejše, če se razdele prispevki po velikosti posestev z ozirom na višino predpisanih direktnih davkov. — Če imajo občani na tem interes, da dobite lastnega duhovnika —, čemu pa naj bi se kdo protivil temu?

193. Gospod A. P. v S.

Vprašanje:

Moja sestra je poslala delavca z vozom na njivo. Pot drži po parceli sosedamejaša. To pot hoče sosed s silo zabraniti, dasi je pravica do nje gotovo že pridobljena s 30letno porabo. — Sosed je priletel preklinjajoč s težko sekuro in zabil sredi pota kol. Moj oče je kol izdrl, in ko ga je sosed zopet zabil, izdrl ga je v drugo, a med tem je sosed dvignil sekuro z obema rokama nad očetovo glavo. Udaril bi ga bil gotovo, če bi ga ne bila zadržala njegova žena, ki ga je zgrabila z obema rokama. — Zabil je kol tretjič v zemljo, a ga je oče zopet izdrl, predno smo odpeljali. — Očividno je hotel sosed nasilnim potom zabraniti prevoz po svoji parceli in s sekuro v roki vzeti služnostno pravico. — Vprašam torej:

1. Ali je moj oče s tem, da je izdrl kol, kaj zagršil in ali je zato kazniv?

2. Ali ne more moj oče vsled nevarne grožnje sosedu kazenski zasledovati? Ali naj izroči stvar odvetniku? Sosed se je izgovarjal, da ni hotel rabiti sile, ampak le kol zabiti, ki pa je že bil zabit.

3. Kako visoko kazen bo dobil sosed za svoje dejanje in žuganje?

4. Ali je pravica — voziti po tej poti — že pridobljena s tem, da so oče in njegovi predniki več nego 30 let nemoteno vozili po tej poti — in sicer vseeno, četudi bi bili lahko vozili po svojem. Tukaj se namreč gre za neko stransko pot?

6. Bi-li ne bila pravda, v katero se bode sedaj morala spustiti moja sestra, da si pridobi in utrdi staro pravico voziti po sosedovi parceli, vsled tega brezuspešna za-njo, ker bi lahko vozila po svoji njivi, če bi pustila tam nekaj sveta za pot?

6. Je-li dr. Tavčarjev »Slovenski Pravniki« še dober in priporočila vreden, dasiravno je nekoliko zastarel, in so se medtem spremenile nekatere postavbe?

O d g o v o r :

Velike so Vaše zahteve: večje kot jim moremo ugoditi. — Torej moremo dati le nekaj splošnih opazk. Vam se gre — kaj ne — za dvoje: prvič, da bi že naprej imeli približno gotovost glede izida pravde, ki je skoro neizogibna, drugič pa, da si zagotovite servitutno pravico do vožnje po sporni sosedovi poti.

Glede prvih treh vprašanj se ne moremo spuščati v podrobna razmottivanja. Zadeva spada na vsak način pred sodišče. Ali je Vaš oče kazniv ali ne, kakšna kazen utegne doleteti sosedu, — vse to bo moglo izreči šele sodišče potem, ko bo končana preiskava in zasliševanje prič. Če je res, da je sosed pretil očetu s sekuro, ga gotovo lahko kazenski zasleduje.

Z ozirom na vse to Vam ne preostaja drugega, kot obrnite se za pravno pomoč naravnost na kakega odvetnika.

Na 4. in 5. vprašanje odgovarjamo: Če so predniki Vašega očeta in on sam rabili dotično pot nemoteno več nego 30 let in to lahko s pričami tudi dokažete, potem je smatrati služnostno pravico kot pridobljeno in tudi sodišče ne more drugače razsoditi; ampak priče morajo biti verodostojne in zanesljive in Vi oziroma Vaša sestra si morata biti svoje pravice gotova — kajti — čemu spuščati se v negotove pravde? — Servitutno pravico je mogoče doseči tudi takrat, če bi bil lahko kdo vozil po svojem svetu, a tega ni storil, ker je ravno ne moteno smel rabiti sosedovo pot. — Pri pridobivanju služnostnih pravic ne pride v poštev nobena druga okolnost, kot po zakonu določena doba priposestevanja oziroma zastaranja. — Glede tega vprašanja tudi sodišče po našem mnenju ne bo moglo zavzeti drugega stališča.

Kar se tiče vprašanja ad 6. odgovarjamo: Gradivo »Slovenskega Pravnika« je preobširno, da bi bili mi v stanu v okviru »Občinske Uprave« preresetavati, koliko zakonitih določb in razsodb se je od takrat spremenilo. — Mi Vam moremo postreči z odgovori le na tozadevna konkretna vprašanja, v splošnem pa ne. — Gotovo pa je »Slovenski Pravniki« vreden priporočila.

194. Župni urad K.

Vprašanje:

Ali se more prostor za novo pokopališče razlastiti? — Ali res obstoji zakon, da se ne sme razširiti pokopališče »in geschlossenen Ortschaften«? — Ali obstoji kak zakon glede oddalje pokopališč od hiš, šole i. t. d.?

O d g o v o r :

Vspreh razlastitvenega postopanja se sicer ne dá določiti, vendar pa po našem mnenju razlastitev ni izključena, ker pravi § 365. obč. državljanskega zakonika, da mora

vsak državljan proti primerni odškodnini odstopiti svojo last, če to zahteva splošna korist. Vendar med predpisi o razlastitvenem postopanju ne najdemo nobenega, ki bi se tikal razlastitve v svrhu naprave pokopališč, kar je sicer bočinska zadeva.

Pač pa smo dobili neko rzsodbo upravnega sodišča, da se lahko razlasti konfesijonelno pokopališče v železniške svrhe. — Zakaj bi se ne dala doseči potem tudi razlastitev za napravo pokopališča, če je dotični prostor edino mogoč!

Odločitev je v rokah deželne vlade.

Glede kraja oziroma oddaljenosti pokopališč od hiš, sploh bivališč, veljajo še danes določbe točke I. dvornega dekreta z dne 23. avgusta 1784 (postava cesarja Jožefa II.), ki se glasi doslovno: »das I. von nun an alle Gruften, Kirchhöfe oder sog. Gottesacker, die sich immer im Umfange der Ortschaften befinden in einer angemessenen Entfernung ausgewählt werden sollen«. — Glede »primerne razdalje« ne obstoji nikako z a k o n i t o določilo in odločajo o tem upravna oblastva. (Budw. 2537, 4264, 9554 in 12.484).

V poštev pridejo pri napravi pokopališč v prvi vrsti zdravstveni oziri, nedvomno predvsem zato, ker je običajno povsod s pokopališčem združena mrtvašnica.

Kake morebitne druge naredbe glede pokopališč in njihove razdalje od bivališč nam niso znane; dobro bi bilo, če se popred ko storite uradno kake korake, obrnete osebno na okrajno glavarstvo.

195. G o s p o d A. F. v C. (Š t.)

V p r a š a n j e:

Naš občinski odbor, ki šteje 18 odbornikov, je sklenil dati gasilnima društvoma v C. in Š. vsakemu po 400 K podpore za zgradbo gasilnih domov. Obojna podpora je že izplačana. — V isti seji se je dovolilo za zgradbo postajališča (železnice) 2000 K, katerih pa župan nikakor noče izplačati. Sklep je bil storjen pravilno in je glasovalo zanj ter podpisalo zapisnik 11 odbornikov. — Na kak način bi mogli župana prisiliti, da nam izplača obljubljenih 2000 kron?

O d g o v o r:

Če je bil storjen sklep, da se izplača 2000 K, v sklepčni seji občinskega odbora, župan nima pravice zadrževati izplačila, ker se tu ne gre za ustavitev izvršitve v smislu § 50. občinskega reda za Štajersko. — Apelirajte na občinski odbor, da pride zadeva zopet na dnevni red seje, potem bo župan že pojasnil, zakaj ne izvrši odborovega sklepa. — Če nima za to tehtnega razloga, potem se pač pritožite na okrajni — oziroma deželni odbor, ki bo ukrenil vse potrebno. Drugega sredstva nimate. Opozarjamo Vas pa, da obstoji več rzsodb upravnega sodišča, po katerih je župan upravičen vlagati rekurze, če se gre za izvršitev sklepov občinskega odbora.

Morda se je zgodilo to v Vašem slučaju.

196. G o s p o d F. J. v L. p r i Z. m.

V p r a š a n j e:

Ali zadostuje, da nekdo, ki se je žaljivo izrazil proti prostovoljnemu gasilnemu društvu — češ: »požarna bramba služi danes hudiču«, — preklične navedene besede sam vpričo treh mož? V sled častne rzsodbe prostovoljnega gasilnega društva se je po § 15. društvenih pravil izrecno zahtevalo, da trikrat javno preklične na v kraju običajni način.

Ali je to žaljenje kaznjivo tudi po kakih drugih predpisih kot po § 15. društvenih pravil, na primer po § 496. kaz. zak.?

Ali je upravičen vsak ud tožiti žaljivca posamezno po § 496. kaz. zak., ali v imenu celega društva načelnik z namestnikom in zapisnikarjem?

O d g o v o r:

Ker spada cela zadeva po kazenskem zakonu pred sodišče, ne more imeti za Vas naš odgovor posebne vrednosti. — Kak način zadoščenja naj zahteva gasilno društvo, o tem naj sklepa društveni odbor oziroma častni sod, in če oni, ki je društvo razžalil noče ugoditi zahtevam in stavljenim pogojem, mora priti zadeva itak pred sodišče. Če zadostuje preklic v pričo treh mož — ali ne, o tem presoajati nimamo mi nikake pravice. Zdi se nam pa, da bode dosegli javni preklic le sodnim potom. — Mi sicer ne moremo vedeti, na kako stališče se bode postavil sodnik, mnenja pa smo, da je omenjeno žaljenje kaznjivo po § 488. oziroma § 491. kazenskega zakona.

Nasprotno pa ne uvidimo pravice vsakega posameznega člana do tožbe, saj je vendar žaljeno gasilno društvo, ne pa vsak član zase. — Tožiti bi torej mogel le oni, ki društvo po pravilih na zunaj zastopa, torej načelnik eventualno podnačelnik morda še s kakim drugim članom odbora (po društvenih pravilih).

Gospodarske vesti.

Poberite odpalo sadje!

Vzrok, da sadje z drevesa pocepa, so največ različni črvi, ki je razjedajo. Ti črvi žive še nekoliko časa v odpalem sadu, potem pa se preselijo v zemljo ali v kake razpokline, odkoder se vrnejo naslednjo spomlad kot hrošči, ki polagajo svojo zalego na mlado sadje. To delo se vedno ponavlja. Malopridni golazni pridemo najlažje do živega, če odpalo sadje poberemo ter črva v njem umorimo. To se zgodi najboljšje na ta način, da sadje skuhamo v vreli vodi. Preišči jedo kuhano sadje prav radi in se po njem tudi debelé. Bolj zrelo odpadlo sadje pa se da porabiti za sadni mošt.

»Kmetov prijatelj«.

Kranjsko čebelarstvo. Čebelarstvo ni nikjer v Avstriji tako zanemarjeno kot pri nas, akoravno imamo naboljše čebelno pleme. Pridobivanje medu vrši se na tako zastarel način, da se dober pridelek pokvari in vsled tega po sramotno nizkih cenah oddaja. Da se temu odpomore, ustanovila se je v Ilirski Bistrici na Notranjskem čebelarska zadruga, ki si je stavila nalogo, vosek, med in čebele svojih članov razpečavati. Razposojevala bo tudi onim svojim članom, ki čebelarijo, za rojitev posebne vrste panjev, vsled česar ji bo mogoče plačevati za pridelke v takih panjih boljše cene. Pomagano bo zlasti onim čebelarjem, ki se poslužujejo priprostih panjev, ne da bi bili primorani učiti se novodobnega čebelarstva. Razven tega imela bo zadruga v zalogi vse potrebščine za napredno čebelarstvo. Dosedaj je pristopilo 170 članov, kar pa nikakor ne zadostuje, da bi začela zadruga poslovati v onem obsegu, kot so si ga začrtali ustanovitelji. — Naše čebelarje pozivljemo, da pristopijo k zadrugi v čim večjem številu, ker le od tega je odvisno, da se more zadruga plodonosno razviti. Sprejemljejo se ne le

člani iz Kranjskega, temveč iz cele Avstrije in Ogrskega. Delež znaša 10 K in se more plačevati v obrokih. Prvi obrok je 2 K. Ko zadružnik izstopi, dobi povrnjen cel vplačan delež. Pravila dobi vsakdo brezplačno pri »Čebelarški zadrugi« v Ilirski Bistrici.

Razne vesti.

Vestnik družbe sv. Rafaela. Razne ovire so bile povod, da družba ni mogla otvoriti lastne pisarne s 1. junijem t. l., kot je bilo prvotno določeno. — Otvori pa se sedaj pisarna, ki jo bo vodil pod odborovim nadzorstvom posebni družbeni uradnik, s 1. avgustom t. l. v poslopju »Zadružne zveze« (popred Graizerjev hotel) v Ljubljani, na Dunajski cesti v L nadstropju. — Tem povodom se obračamo na vsa županstva in č. župne urade in druge korporacije, naj svetujejo vsakomur, ki hoče potovati v Ameriko, da se g o t o v o popred zglaš pri Rafaelovi družbi, kjer dobi družbin znak in priporočilni listek. — To dvoje —, zlasti pa posebni poduk za pot, je tako važno, da se b i n e s m e l n o b e n i z s e l j e n e c i z o g n i t i, da se ne oglasi pri »Rafaelovi družbi«. — Ponočno opozarjamo, da mora imeti vsakdo, ko stopi na ameriška tla v gotovini 25 dolarjev (125 K) in to brez izjeme, če ima za obstanek v Ameriki vse preskrbljeno ali pa ne!

Kmetijski pouk pri vojaki. Po dolgem cinčanju in vsled neprestanih opominov s strani naših poslancev se je ces. kr. poljedelsko ministerstvo vendar odločilo, uvesti v nekterih garnizijah in sicer pri deželni brambri kmetijski strokovni pouk. Razven domobrancev — a še ti ne povsod — pa drugo vojaštvo tega pouka ne bo deležno. Kakor posnemamo iz časniških poročil, se bo vršil pouk na teden po 1—2krat najdalje 1½ ure. Predavalo se bode o kakovosti in obdelovanju zemlje, o kmetijskem orodju in o strojih, o raznih gnojilih in gnojenju, o vrstah, negovanju in spravljanju kulturnih rastlin, o rastlinskih in živalskih škodljivcih in njih zatiranju, o rastlinskih in živalskih boleznih, o živinoreji, o mlekarstvu in planšarstvu, o kmetijskem knjigovodstvu, o rajfajznovkah i. t. d. — Hodilo se bo tudi skupno ogledovat vzorne kmetije in kmetijske naprave. V tostranski državni polovici se bo poučevalo v 10 garnizijah, toda pouk za vojake ne bo obvezen. — Da bi bilo le mnogo uspeha!

Oral (= joh) in hektar (ha). Koliko oralov je 1 ha in obratno? Kmet bi moral to mnogokrat izračunati, pa ne ve kako. To pa je prav lahko. Zapomniti si je treba le števili 4 in 7. — Da je oral manjši od hektarja, to ve vsakdo, torej hektar večji od oral. Ako se potem preračuni oral v hektar, se dobi manjše, in ako se preračuni hektar v oral, se dobi večje število; to se pravi: hektarjev bo manjše število kot oralov, teh pa večje kot hektarjev. Če hočeš spremeniti orale v hektarje, pomnoži število oralov s 4 in deli s št. 7. — Če pa hočeš spremeniti hektarje v orale, stori ravno nasprotno in pomnoži število hektarjev s 7 in deli s 4. — Na primer:

$$14 \text{ or.} = \frac{14 \times 4}{7} = 8 \text{ ha.} \text{ — ali}$$

$$8 \text{ ha} = \frac{8 \times 7}{4} = 14 \text{ or.}$$

(Število pod črto pomenja, da se ž njim deli pomnoženo število nad črto).

Pridelava medu na zemlji. Najmogočnejši čebelar na svetu je Harrison v Kaliforniji; ima 6000 panjev, ki dajo na leto 100.000 kg medu. Na Grškem so našeli 30.000 panjev, ki dajo po eninpol kg medu; na Danskem 80.000 panjev z 1 milijonom kg medu, na Ruskem 110.000 panjev z eninpol milijona kg medu. V Belgiji imajo 200.000 panjev in dvainpol milijona kg medu, na Nizozemskem 240.000 panjev in 3 milijone kg medu, na Nemškem 1.450.000 panjev in blizo 20 milijonov kg medu. Največjo čebelorejo v Evropi imamo v naši avstro-ogrski monarhiji, ki šteje 1.550.000 panjev, od katerih prinaša na leto povprečno vsak 20 do 21 kg medu. V Ameriških Združenih državah ima 70.000 čebelarjev 2.900.000 panjev, ki dajo 31.000.000 kg medu na leto.

Civilne liste vladarjev. Poleg civilne liste pruskega kralja, ki je obnem nemški cesar, katero so povišali za približno 4.000.000 K, se poviša nekoliko civilna lista novega angleškega kralja. Zanimalo bo, koliko znašajo zdaj civilne liste raznih vladarjev. Ruska civilna lista znaša 36.000.000 do 41.000.000 K, avsto-ogrška 23.000.000 K, pruska 23.000.000 K (nemški cesar posebej nima civilne liste), italijanska 15.600.000 K, angleška 14.000.000 kron, (všteti niso dohodki, ki jih ima krona od veleposestev), turška 9.000.000 K, španska 8.500.000 kron, japonska 7.400.000 K, bavarska 6.500.000 K, saška 4.400.000 K, belgijska 4.200.000 K, portugalska 3.000.000 K, virtenberška 2.500.000 K, badenska 2.300.000 K, švedska 1.900.000 K, nizozemska 1.600.000 K, hesenska 1.600.000 K, danska 1.600.000 kron, meklenburg-šverinska 1.400.000 K, brunšviška 1.400.000 K, grška 1.300.000 K, saško-vajmarska 1.200.000 K, bulgarska 1.200.000 K, srbska 1.200.000 K, norveška 1.000.000 K, schwarzburg-sondershauska 600.000 K, saško-meininska 500.000 kron, švarzburg-rudolštatska 400.000 K, črnogorska 200.000 K, luksemburška 200.000 K.

Št. 7481.

Razpis.

Deželni odbor kranjski otvori 1. oktobra 1910 v samostanu šolskih sester »De Notre Dame« v Šmihelu pri Novem mestu gospodinjski tečaj, obstoječ iz notranje šole (internata) in iz zunanje šole (eksternata). Za notranje učenke dovoli deželni odbor v prvem šolskem letu 6 štipendij po 15 K na mesec, to je polovico učnine in preskrbnine, ki ji je plačevati redu šolskih sester. Istotako se bo plačevalo iz deželnega zaklada zajutrek in kosilo zunanjih učenek, katerim torej ne bo trpeti nobenih stroškov.

Podrobnejša pojasnila dajeta ravnateljstvo kranjske kmetijske šole na Grmu in vodstvo samostana »De Notre Dame« v Šmihelu.

Deželni odbor kranjski
v Ljubljani, dne 21. julija 1910.